

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕКТОРУ РЕГІОНУ

Для українських регіонів вибір стратегії підприємницького регіону актуалізується як на світовому, так і на національному рівнях. Актуальність теми дослідження обумовлена комплексним підходом до формування інноваційної системи підприємницького регіону. Метою дослідження є визначення підходів до обґрунтованої інноваційної політики вітчизняного регіону з використанням кластерної моделі. Для отримання результатів дослідження використано методи статистичного та порівняльного аналізу, діалектичний метод, цільовий підхід, узагальнення. У статті розглянуті питання формування регіональних інноваційних систем і реалізації багаторівневої інноваційної політики. Автором запропоновано визначення підприємницького регіону, що діє в умовах глобалізації як суб'єкт мережевої взаємодії. Це дало змогу визначити основну мету функціонування підприємницького регіону, яка полягає в постійному відтворенні умов життєдіяльності населення як носія підприємницької культури за допомогою мобілізації всіх видів ресурсів, які перебувають (наявні) на території або доступні для використання в економічному просторі. Оволодіння методами активізації мережевої взаємодії стає все більш актуальним для органів державної влади українських регіонів. Саме тому автором надано практичні пропозиції по формуванню туристичного кластеру в Одеській області, а саме: визначено поняття туристичного кластеру; розроблено SWOT-аналіз формування туристичного кластеру в Одеському регіоні; визначено організаційно-економічні основи формування туристичного кластеру; запропоновано моделі механізму взаємодії учасників в межах кластеру; обґрунтовано економічний ефект від участі у туристичному кластері. Обґрунтовано пропозиції з використання критеріїв та показників економічної самостійності регіонів. Для вирішення існуючих проблем і досягнення цілей інноваційного розвитку українських територій обґрунтовано необхідність формування нової концепції регіональної політики, що дозволяє виробити особливі механізми управління, в тому числі на основі створення мереж навчання підприємництва і розвитку інновацій. Це дозволить значно посилити колективну мотивацію всіх суб'єктів регіональної економіки і політики до перетворень. Подальшого дослідження потребують напрями розвитку інноваційної підприємницької діяльності регіону з використанням кластерних моделей.

Ключові слова: регіон, підприємництво, інновація, політика, мережа, кластер.

ВСТУП

У сучасний період соціально-економічного розвитку України особливого значення набувають питання формування регіональних інноваційних систем та реалізації особливої багаторівневої інноваційної політики, що дозволяє подолати сировинну спрямованість економіки [1, 2]. У багатьох регіонах розробляються програми випереджаючого розвитку території, в яких робиться ставка на інноваційний прорив на основі впровадження високих технологій, створення університетів нового типу, формування кластерів як зон зростання і т. д. Однак такі програми, незважаючи на їх очевидну актуальність, практично не реалізуються. Причин цьому багато: відсутність фінансових джерел, недостатнє врахування регіональної специфіки і слабка зацікавленість населення території, які обумовлені сформованою практикою замовлення програм у спеціалізованих компаній і агентств, розташованих переважно в Києві, а тому далеких від регіональних інтересів суб'єктів регіональної економіки і політики. В результаті прийняті в регіонах програми відповідають формальним критеріям до документів стратегічного характеру та залишаються лише ідеологічними концепціями територіальних органів влади, які не мають реальних механізмів управління випереджаючим розвитком території [3]. Світова практика показує, що цілі інноваційного розвитку

досягаються тоді, коли впровадження інновацій носить не фрагментарний, а комплексний характер, що має відношення не тільки до структури та інфраструктури економіки регіону, а й населення як суб'єкт і об'єкт перетворень.

Постановка проблеми. Для вирішення соціально-економічних проблем депресивних територій в багатьох країнах розробляються особливі моделі саморозвитку регіонів, які акцентують увагу на колективній мотивації органів влади, бізнесу, домогосподарств. Серед них найбільш перспективною стає підприємницький регіон. Методологічні витоки концепцій «підприємницького регіону» можна знайти в двох основних теоріях сучасної економічної науки. По-перше, це модель «регіон – квазікорпорація», яка побудована за організаційно-економічним типом великої корпорації. Дана модель передбачає, що уряд і населення, всі елементи і підсистеми виробництва, соціальної та управлінської діяльності повинні працювати в режимі єдиної стратегії досягнення узгоджених спільних цілей розвитку і керуватися єдиною політикою регіону, нормами корпоративного управління, заснованими на економічних принципах витрат. Будучи найбільшим власником, такий регіон стає власником інтересів (стейкхолдерів) і сам формує середовище, яке необхідне для інноваційного розвитку. По-друге, теорія «регіони, які навчаються» характеризуються особливою роллю співпраці і колективного навчання в регіональних кластерах і

мережах, що забезпечують інноваційність та конкурентоспроможність підприємств і регіонів в економіці знань. Саме ця теорія зробила найбільший вплив на виникнення моделі «підприємницького регіону», що увібрала в себе її переваги та недоліки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням розвитку малого підприємництва держави та її регіонів, в т.ч. інноваційного, приділяли увагу такі вчені, як М. Войнаренко [3], М. Долішній [6], В. Захарченко [4], М. Кастельс [5], О. Кузьмін, Р. Фешур, О. Скибінський, Х. Дрималовська [7], Т. Лайонс [11], В. Л. Пілюшенко, В. Дубницький [8] та інші. Проте подальшого дослідження потребують напрямки розвитку інноваційної підприємницької діяльності регіону з використанням кластерних моделей.

Мета статті (постановка завдання). Мета дослідження – сформулювати підходи до обґрунтованої інноваційної політики вітчизняного регіону з використанням кластерної моделі.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Підприємницький регіон у зарубіжній економічній і соціологічній літературі трактується як особлива модель регіонального інноваційного розвитку, що має стратегічно важливу перспективу. На думку Т. Лайонса, підприємницькі регіони – це простір дії підприємницької системи, що розвивається. Її виникнення ґрунтується на трьох найважливіших передумовах, пов'язаних з мережами навчання підприємців: довгостроковий результат в підприємстві залежить від ступеню оволодіння набором здібностей; ці здібності повинні постійно розвиватися; люди приходять в підприємство з різним рівнем здібностей. Система, яка розвивається, прагне створити особливі умови для саморозвитку підприємців, створюючи в мережах синергетичний ефект [11]. Дослідження Федерального резервного банку в Канзас-Сіті (США) показують, що саме підприємство створює нове джерело економічного зростання: залежність між довгостроковою зайнятістю в регіоні і підприємством дуже сильна. Підприємство не тільки створює нові локальні робочі місця, але ще генерує новий добробут і нове зростання. Підприємці є новаторами у використанні регіональних активів і ресурсів, саме мережі підприємців створюють критичну масу для виникнення нових ідей та інновацій на регіональному ринку. Дослідження в ізраїльському Ваді – першому неамериканському підприємницькому регіоні – підтвердили значимість високотехнологічного кластера і венчурного капіталу для розвитку місцевої економіки.

Аналіз існуючої теорії і практики доводить необхідність більш широкого розуміння підприємницького регіону як нової моделі розвитку території. Воно повинно виходити за межі навчального регіону, чинного тільки на основі підприємницької системи, що розвивається, яка в контексті стратегічного планування культивує «підприємницький дух» і / або підприємницьку культуру. Зміст даного поняття слід розширити з

урахуванням змін, які спостерігаються в умовах і джерелах розвитку територій, в самій природі регіону і багато в чому обумовлюються ефективністю мереж. Мережевий характер змін в умовах і джерелах розвитку територій в даний час визначається посиленням глобальної конкуренції, в ході якої одночасно збільшується роль наднаціональних та регіональних суб'єктів (органів влади, асоціацій, організацій та ін.) у вирішенні глобальних проблем.

Українські регіони в даний час включаються в цей процес. З одного боку, регіони беруть участь у створенні транскордонних регіонів (Придунайський за участю Румунії); з іншого – вони формують особливу мережу (кластерну або протокластерну), що зв'яже підприємства регіону по обидва боки кордону. У глобальній конкуренції виграє той регіон, який активніше включається в систему мережевої взаємодії. Підкреслимо, що проблеми міжрегіональних зв'язків на основі різних мереж в регіональних дослідженнях не є новими. І західні, і вітчизняні вчені ще в 1960-70-і рр. відзначали невідповідність адміністративно-територіальних (або планових) регіонів вузловим соціально-економічним регіонам, тобто об'єктивно існуючих ареалам з центром (ядром), яке збирає або розподіляє ресурсні та інші джерела.

У сучасній літературі активно обговорюється роль регіонів в мережевому просторі як «міжмережевих вузлів». За М. Кастельсом, мережі – це відкриті структури, які можуть необмежено розширюватися шляхом включення нових вузлів, якщо ті здатні до комунікації в рамках даної мережі, тобто використовують аналогічні комунікаційні коди (наприклад, цінності або виробничі завдання). Ці мережі є такими інститутами, які сприяють розвитку цілого ряду областей: економіки, що ґрунтується на інноваціях, глобалізації та децентралізованій концентрації; сфери праці з її працівниками, що ґрунтується на гнучкості та адаптивності, сфери культури, яка характеризується постійним розчленуванням і возз'єднанням різних елементів; сфери політики, орієнтованої на миттєве засвоєння нових цінностей і громадських настроїв [5].

Динамізм соціальної структури мережевого суспільства, який обумовлений фінансовими ринками, інформаційними потоками і технологіями перетворюють мережеве суспільство в розширену систему, що проникає різними шляхами і з різною інтенсивністю в усі складові суспільства. Регіони, які використовують переваги мережевої взаємодії, вже зараз концентрують освітні, наукові, фінансові та інші структури і отримують нові можливості для розвитку, наприклад, в межах «регіональних держав». Такі регіони, хоча і обмежені географічно, мають значний економічний вплив, а їх головні чинники – це не населення, а необхідні інгредієнти для успішної участі в глобальній економіці [10]. Деякі з регіонів потрапляють в розряд «тих, що навчаються» і / або «підприємницьких», наприклад, Силіконова долина, Третя Італія, Гонконг та ін. [12].

Це дає можливість узагальнення існуючих позицій дослідників даних територій для уточнення характеристик підприємницького регіону з урахуванням мережевого підходу і сучасних умов

глобалізації, які сформулюємо у формі рекомендацій для органів влади та підприємств регіону:

– підприємницький регіон необхідно розвивати як регіон-інкубатор для бізнесу, тобто як особливу екосистему, що має підприємницьку культуру (норми поведінки, самоідентифікація та ін.), інфраструктуру інновацій, механізми співпраці всіх зацікавлених груп і стрейкхолдерів. Для ефективного вирішення соціально-економічних проблем необхідна підприємницька стратегія розвитку регіону;

– підприємницька (інноваційна) розвиваюча система регіону має створити ділові мережі, що забезпечують умови для прояву підприємницької компетенції з метою навчання успішному бізнесу та його безпосереднім функціонуванням;

– регіональна політика повинна орієнтуватися на досягнення стратегічної конкурентоспроможності в умовах мережевої взаємодії територій, в тому числі на

основі підвищення інноваційної активності населення і підприємств регіону;

– підприємницький регіон повинен бути активним учасником прикордонної та / або транскордонної інтеграції на основі мережевої взаємодії;

– розвиток підприємницького регіону має передбачати досягнення особливої якості людського, інтелектуального фінансового капіталу. Підкреслимо, що з перерахованих чинників розвитку території найменш досліджений є чинник проблеми фінансового капіталу.

Прикладом запропонованих рекомендацій може слугувати пропозиція формування туристичного кластеру в Одеській області (рис. 1-4). Основні складові SWOT-аналізу туристичного кластеру в Одеському регіоні сформувано на рис. 1.

Переваги	Недоліки
Рекреаційна значимість міста Природно-кліматичні умови Вигідне транспортно-географічне положення Унікальні події – День гумору, джазовий фестиваль Історична пам'ятка зі світовим ім'ям Імідж торгового міста Активне міжнародне співробітництво бізнес-структур	Слабке просування сучасних брендів Мало дитячих розважальних комплексів Відсутність єдиного туристичного інформаційного центру Відсутність системи інформаційної підтримки
Можливості	Загрози
Перенасичення туристами найближчого конкурента (Крим) Інвестиційна привабливість сфери відпочинку і розваг Наявність інвестиційних проектів розвитку зон відпочинку	Дії «на випередження» територій конкурентів Екологічні кризи Відсутність фінансування програм

Рис. 1. SWOT-аналіз формування туристичного кластера в Одеському регіоні (складено автором)

Запропоновані автором організаційно-економічні основи формування туристичного кластеру в Одеському регіоні обґрунтовано на рис. 2.

На думку автора, туристичний кластер – це група підприємств, сконцентрованих географічно в межах регіону, які спільно використовують туристичні ресурси, спеціалізовану туристичну інфраструктуру, локальні ринки праці, здійснюють спільну маркетингову та рекламно-інформаційну діяльність.

Зміст основних економічних ефектів від участі у туристичному кластері визначено на рис. 4.

Очевидно, що всі ці сфери не тільки формують інфраструктуру підприємництва, а й значною мірою визначають активність безпосередніх учасників процесів. Особливо яскраво економічні ефекти глобалізації виявляються в інтеграції прикордонних територій сусідніх держав, де формується особливий економічний простір, який досить швидко переростає в систему «ринок-держава» і, завдяки дії глобальних потоків товарів, послуг, капіталу, прагне до виникнення систем «багато держав-один ринок». Тому саме фінансові аспекти глобалізації повинні бути в центрі дослідження просторово-мережевої природи підприємницьких регіонів.

Теоретичною основою такого підходу можна вважати положення, що розробляються

представниками різних напрямків регіональної науки зарубіжних країн. Так, польський дослідник Е. Куклінський, що вивчає регіон з позиції теорії Й. Шумпетера, стверджує, що регіональні проблеми довгий час «...розглядалися з точки зору матеріального підходу. Будівництво нових фізичних об'єктів, таких як фабрики і дороги, визнавалося найважливішим внеском в розвитку даного регіону. Нині найбільш значущим є нематеріальний підхід [10]. Концепція регіонального розвитку, орієнтована на знання та інновації, домінує не тільки в науковій, але також і в практичній сфері в дедалі більшій кількості країн».

В даний час регіони, завдяки своїй більш високій конкурентоспроможності, «...можуть залучити значну частку вітчизняного і зарубіжного ринку... Таким чином, регіони можна в принципі розглядати як острови інновацій і духу підприємництва в більш широкому контексті просторової мережі» [8]. В даний час в Україні система мережевої взаємодії тільки починає складатися.

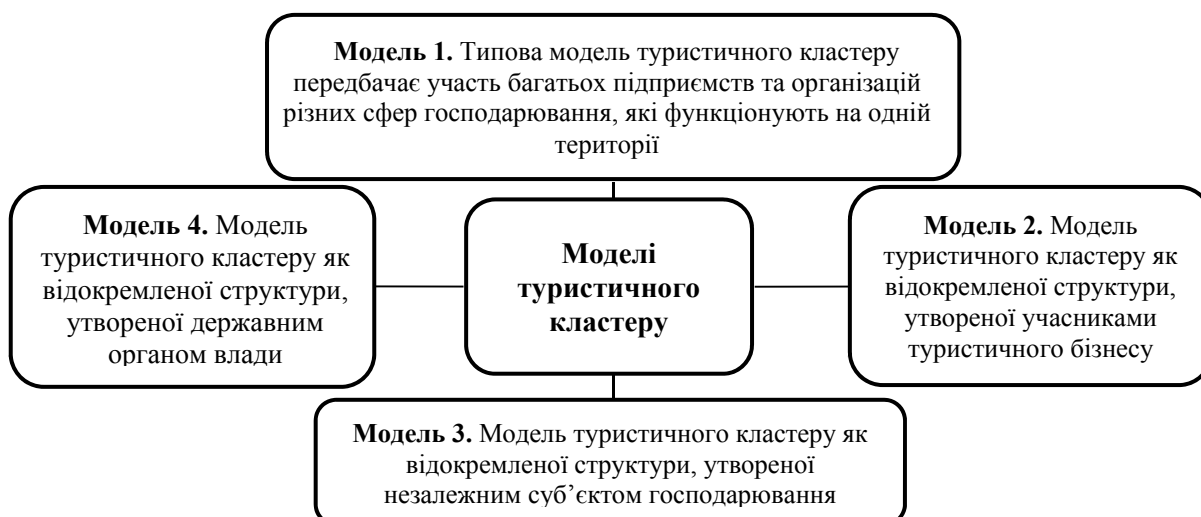
Для управління цим процесом, а значить, для створення передумов формування підприємницького регіону необхідно визначитися з критеріями і показниками розвитку такої території. Як видається, найважливішою характеристикою підприємницького

регіону як ефективного суб'єкта мережевої взаємодії економічна і фінансова відкритість повинна стати його економічна самостійність,

<p>Етап 1. Оцінка місця та ролі туристичної галузі в економіці регіону</p>	<ul style="list-style-type: none"> - аналіз стану та структури економіки регіону; - аналіз економічної зупинки для розвитку туризму в регіоні; - визначення передумов та факторів створення туристичного кластеру; - ідентифікація туристичних ресурсів; - визначення кола учасників туристичного кластеру
<p>Етап 2. Оцінка ступеня перспективності створення туристичного кластеру в регіоні</p>	<ul style="list-style-type: none"> - визначення ступеня готовності регіону до створення туристичного кластеру; - SWOT-аналіз розвитку туризму у регіоні; - оцінка потенціалу туристичної галузі; - визначення перспектив та переваг для всіх учасників кластеру; - аналіз стану туристичних ресурсів; - визначення перспективних видів туризму
<p>Етап 3. Розробка туристичного кластеру</p>	<ul style="list-style-type: none"> - визначення економічного змісту взаємодії учасників кластеру: типова модель; модель на основі відокремленої структури створеної учасниками туристичного бізнесу; модель на основі відокремленої структури створеної незалежним суб'єктом господарювання; модель на основі відокремленої структури створеної державним органом влади; - дослідження сценаріїв побудови туристичного кластеру: техніко-реалізаційний, організаційно-виробничий, маркетинговий, інвестиційний, кадровий та інституційно-організаційний сценарій; - розробка правового механізму взаємодії учасників туристичного кластеру
<p>Етап 4. Оцінка перспективності та ефективності туристичного кластеру</p>	<ul style="list-style-type: none"> - визначення сукупності критеріїв перспективності створення туристичного кластеру; - розробка методичних підходів до оцінки ефективності туристичного кластеру; - розробка груп показників оцінки ефективності туристичного кластеру: економічні, наукові, технічні, соціальні та екологічні; - розрахунок показників оцінки економічної ефективності для учасників кластеру

Рис. 2. Організаційно-економічні основи формування туристичного кластеру (розробка автора)

Економічна самостійність регіону традиційно висловлює ступінь забезпеченості його економічними (в першу чергу фінансовими) ресурсами для економічного, зацікавленого і відповідального вирішення соціально-економічних питань, які входять до компетенції регіонального рівня господарювання.

Рис. 3. Моделі механізму взаємодії учасників в межах кластеру (узагальнено автором)

Економічна відкритість території визначається рівнем розвитку ключових каналів руху товарів, капіталів і національної валюти, що пов'язують національні економічні системи [7]. В якості основного показника відкритості економіки зазвичай використовуються значення експортної, імпортної або зовнішньоторговельної квоти, що обчислюються відповідно як відносини вартості товарного експорту,

товарного імпорту або зовнішньоторговельного обороту до обсягу валового внутрішнього продукту (ВВП). Але ці показники дозволяють аналізувати лише один з елементів розвитку економічного простору – торгівлю товарами, не враховуючи мобільність

капіталу. Для сучасного рівня розвитку світової торгівлі такий підхід є допустимий, однак з точки зору стратегічної перспективи необхідне введення показників фінансової відкритості регіонів.

Ефект від спільного впровадження інновацій	<ul style="list-style-type: none"> • найбільшої ефективності функціонування кластеру можливо досягнути лише за умови інноваційного та наукомісткого розвитку кластеру
Ефект від застосування аутсорсингу	<ul style="list-style-type: none"> • передача підприємством на основі договору певних бізнес процесів чи виробничих функцій на обслуговування іншій компанії, яка спеціалізується у відповідній галузі
Ефект від розподілу ризиків між учасниками кластеру	<ul style="list-style-type: none"> • даний ефект в умовах підвищеної нестабільності та ризикованості зовнішнього середовища стає одним із основних ефектів, що досягаються в рамках кластеру
Ефект від спільного використання інфраструктури	<ul style="list-style-type: none"> • поглиблення виробничо-технологічної спеціалізації та кооперування, створення загальнокластерних обслуговуючих та допоміжних виробництв, об'єктів інфраструктури
Ефект від зниження транзакційних витрат	<ul style="list-style-type: none"> • формується спільна база знань та інформації внаслідок їх перетоку між підприємствами кластеру

Рис. 4. Зміст основних економічних ефектів від участі у туристичному кластері (узагальнення автора)

Про фінансову відкритість регіону слід судити з двох позицій. Перша – інституційна відкритість – характеризує стан інфраструктури, що забезпечує умови для ефективного використання капіталу і включає захист прав власності, налагоджене господарське право, законодавство про банкрутство, розвинені фінансові ринки. Слабкість ринкових інститутів визначає надзвичайно низьку відкритість суб'єктів України.

Використання критеріїв і показників економічної самостійності та фінансової відкритості дозволяє доповнити класифікацію підприємницьких регіонів, запропоновану європейськими дослідниками Дж. Брауном і Ч. Дієнсбергом [6]:

– регіони з низьким рівнем підприємницького клімату, у тому числі розвитку через міграцію населення – носія підприємницької компетенції, слабо розвинутими підприємницькими мережами, малою кількістю інновацій, як правило, пов'язаних тільки з традиційною діяльністю, а також низьким рівнем економічної самостійності та економічної і фінансової відкритості;

– регіони зі стабільним рівнем розвитку підприємницького клімату, стабільним функціонуванням підприємницьких мереж, середнім рівнем економічної самостійності та економічної і фінансової відкритості, а також середніми показниками конкурентоспроможності, включаючи кількість інновацій;

– регіони з високим і / або зростаючим рівнем підприємницького клімату, розширенням підприємницьких мереж, високим рівнем економічної самостійності та економічної і фінансової відкритості, високими показниками конкурентоспроможності.

З урахуванням вищевикладеного пропонується визначення підприємницького регіону, що діє в умовах глобалізації як суб'єкт мережевої взаємодії. *Підприємницький регіон – це мережевий регіон вузлового типу, що забезпечує координацію всіх локалізованих і розосереджених елементів соціально-економічної системи на основі мереж навчання підприємств і розвитку інновацій, а також регіон, що володіє певним рівнем економічної самостійності та економічної і фінансової відкритості.* Метою функціонування підприємницького регіону є постійне відтворення умов життєдіяльності населення – носія підприємницької культури за допомогою мобілізації всіх видів ресурсів, наявних на території або доступних для використання в економічному просторі. Перетворення ресурсів в інноваційні чинники розвитку регіону залежить не тільки від їх природної мобільності: в економічній теорії загально визнаним є те, що найбільш мобільним є фінансовий капітал. Для українських регіонів вибір стратегії підприємницького регіону актуалізується як на світовому, так і на національному рівнях.

Соціально-економічна і правова асиметрія, що стала наслідком здійснення ринкових реформ 1990-х рр. в Україні, призвела до значного ослаблення міжрегіональної економічної взаємодії. Дезінтеграція економічного простору країни протікала на тлі включення країни в зовнішні інтеграційні процеси, що в існуючих умовах стимулювало розвиток відцентрових сил. В результаті цього зв'язки з далеким зарубіжжям витіснили зв'язки з ближнім, а колишні міжрайонні зв'язки замикалися в межах регіонів України.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Розвиток регіону без врахування змін умов конкуренції в національній і світовій економіці, не може забезпечити ефективне використання наявного соціально-економічного потенціалу і досягнення необхідного рівня конкурентоспроможності в умовах глобалізації. Оволодіння методами активізації мережевої взаємодії стає все більш актуальним для органів державної влади українських регіонів. Для вирішення існуючих проблем і досягнення цілей

інноваційного розвитку українських територій необхідно формування нової концепції регіональної політики, що дозволяє виробити особливі механізми управління, в тому числі на основі створення мереж навчання підприємництву і розвитку інновацій, а значить, посилення колективної мотивації всіх суб'єктів регіональної економіки і політики до перетворень. Саме тому подальші дослідження будуть спрямовані на дослідження регіональної інноваційної політики як чинника формування ефективної інноваційної системи підприємницького регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про стимулювання розвитку регіонів : Закон України // Урядовий кур'єр. – 2005. – №193.
2. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України // Інвестгазета. – 2008. – №39. – С. 4-7.
3. Войнарченко М. П. Інституційне середовище взаємодії кластерних об'єднань на регіональному рівні / М. П. Войнарченко // Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2012. – №2. – С. 53-58.
4. Запоточний І. В. Державне регулювання регіональної економіки / І. В. Запоточний, В. І. Захарченко. – Харків: Одісей, 2003. – 592 с.
5. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура: [Пер. с англ.] под науч. ред. О. И. Шкаратана. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
6. Регіональна політика на рубежі ХХ-ХХІ століть: нові пріоритети: монографія / М. І. Долішній. – Київ: Наук. думка, 2006. – 511 с.
7. Кузьмін О. Є. Особливості диверсифікації підприємств як чинник забезпечення їх інноваційно-технологічного розвитку / О. Є. Кузьмін, Р. В. Фещур, О. С. Скибінський, Х. В. Дрималовська // Бізнес-Інформ. – 2015. – № 7. – С.194-201.
8. Пілюшенко В. Л. Особливості стратегічного управління підприємством інноваційно-маркетингової орієнтації на промисловому ринку / В. Л. Пілюшенко, В. І. Дубницький // Вісник економічної науки України. – 2015. – № 1 (28). – С. 113-121.
9. Cultivating Entrepreneurial Regions/ Gerald Braun, Christoph Diensberg (Hrsg./ eds.). – Rostock: Univ., Wirtschaftsu. Sozialwiss. Fak., 2007. – 320 S.
10. Kuklinski A. Globality versus locality. Warsaw: Institute of Space Economy, 1990. – 165 p.
11. Lyons Th. S. Policies for Creating an Entrepreneurial Region [Electronic resource]. Retrieved from – https://www.kansascityfed.org/publicat/research/regionaleconomy/03prelim/Lyons_paper.pdf.
12. Understanding Silicon Valley: The Anatomy of an Entrepreneurial Region / Ed. by M. Kenney Stanford Business Books (Paperback), 2000.

Захарченко Наталья Вячеславовна

ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОГО СЕКТОРА РЕГИОНА

Для украинских регионов выбор стратегии предпринимательского региона актуализируется как на мировом, так и на национальном уровнях. Актуальность темы исследования обусловлена комплексным подходом к формированию инновационной системы предпринимательского региона. Целью исследования является определение подходов к обоснованной инновационной политике отечественного региона с использованием кластерной модели. Для получения результатов исследования использованы методы статистического и сравнительного анализа, диалектический метод, целевой подход, обобщение. В статье рассмотрены вопросы формирования региональных инновационных систем и реализации многоуровневой инновационной политики. Автором предложено определение предпринимательского региона, действующего в условиях глобализации как субъект сетевого взаимодействия. Это позволило определить основную цель функционирования предпринимательского региона, которая заключается в постоянном воспроизведении условий жизнедеятельности населения как носителя предпринимательской культуры посредством мобилизации всех видов ресурсов, которые находятся (имеются) на территории или доступны для использования в экономическом пространстве. Овладение методами активизации сетевого взаимодействия становится все более актуальным для органов государственной власти украинских регионов. Именно поэтому автором даны практические предложения по формированию туристического кластера в Одесской области, а именно: определены понятия туристического кластера; разработаны SWOT-анализ формирования туристического кластера в Одесском регионе; определены организационно-экономические основы формирования туристического кластера; предложены модели механизма взаимодействия участников в пределах кластера; обоснованно экономический эффект от участия в туристическом кластере. Обоснованы предложения по использованию критериев и показателей экономической самостоятельности регионов. Для решения существующих проблем и достижения целей инновационного развития украинских территорий обоснована необходимость формирования новой концепции региональной политики, которая позволяет выработать особые механизмы управления, в том числе

на основе создания сетей обучения предпринимательству и развития инноваций. Это позволит значительно усилить коллективную мотивацию всех субъектов региональной экономики и политики к преобразованиям. Дальнейшего исследования требуют направления развития инновационной предпринимательской деятельности региона с использованием кластерных моделей.

Ключевые слова: регион, предпринимательство, инновации, политика, сеть, кластер.

Zakharchenko Natalya V.

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ENTREPRENEURIAL SECTOR OF THE REGION

For Ukrainian regions, the choice of the strategy of the business region is actualized both at the global and national levels. The relevance of the research topic is due to the comprehensive approach to the formation of an innovative system of the entrepreneurial region. The aim of the study is to identify approaches to a sound innovation policy of the national region using a cluster model. To obtain the research results, the methods of statistical and comparative analysis, dialectical method, target approach, generalization have been used. The article considers the issues of formation of regional innovation systems and implementation of a multilevel innovation policy. The author proposed the definition of an entrepreneurial region, operating in the context of globalization as a subject of network interaction. This allowed us to determine the main objective of the functioning of the entrepreneurial region, which consists in the constant reproduction of the living conditions of the population as a carrier of entrepreneurial culture by mobilizing all types of resources that are (are) in the territory or accessible for use in economic space. Mastering the methods of activating the network interaction is becoming more urgent for the authorities of the Ukrainian regions. That is why the author gave practical suggestions on the formation of a tourist cluster in the Odessa region, namely: the concept of a tourist cluster; SWOT-analysis of the formation of a tourist cluster in the Odessa region has been developed; The organizational and economic foundations of the formation of a tourist cluster have been determined; Models of interaction mechanism of participants within the cluster; Justified economic effect of participation in the tourist cluster. Proposals on the use of criteria and indicators of economic independence of the regions are justified. To solve existing problems and achieve the goals of innovative development of Ukrainian territories, the necessity of forming a new concept of regional policy, which allows developing special management mechanisms, including on the basis of creating networks of entrepreneurship training and innovation development, is grounded. This will significantly strengthen the collective motivation of all the subjects of the regional economy and politics to change. Further research is required directions of development of innovative entrepreneurship in the region using cluster models.

Keywords: region, entrepreneurship, innovation, policy, network cluster.

Одержано 15.03.2017 р.